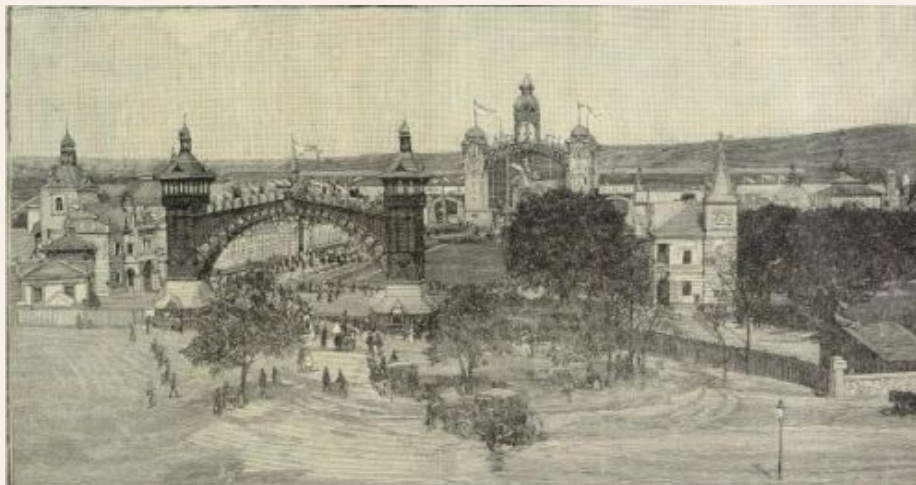

[Obsah čísla](#)

SÁGA RODU KARAUSŮ

(od pramáti rodu až po 14. generaci: II. část)

Takhle idylicky, skoňskými povozy a již neexistující vstupní branou, vyhlíželo dnešní Výstaviště v době konání Jubilejní zemské výstavy (repro z originálu sborníku-katalogu, který Evžen Karaus zdedil - viz první část jeho ságy v Listech č. 6)

Dovolte ještě vzpomínku na rok 1947. Jako nastávající vysokoškolský student (ČVUT) jsem se dostal, a to zcela náhodně, na sjezd ČSSD, i když jsem nebyl jejím členem. To bylo tak: můj otec, strojní zámečnick u hostivařské firmy Otakar Podhajský, později TOS Hostivař, byl sociálním demokratem již od mládí. Proto byl také vybrán v roce 1947 jako delegát s hlasovacím právem na sjezd do Brna. Neměl ale pevné zdraví. Přišel o ně v první světové válce na řece Piavě v Itálii. Snad nějaká forma opakující se malárie. Moje maminka, jinak tolerance sama, se pevně postavila proti tomu, aby její manžel jel na několikadenní sjezd až do Brna - "Evžene, ty nepojedeš! Už jsi měl zase teplotu." Pak ale našla kompromis. Tatínek mohl jet, ale bude s ním "jeho kluk". U firmy ing. Otakar Podhajský jsem byl znám, vyučil jsem se zde stejně jako tatínek strojním zámečnickem. Pak jsem šel na strojnickou průmyslovku do Betlémské ulice. Takzvané rychlokvašky středoškolské vzdělání neměly. Ale byli to soudruzi, to je jiná záležitost.

Politická levice mě nikdy nelákala, byl jsem v Sokole a u Junáka. Tatínkovi, který byl přesvědčený prvorepublikový sociální demokrat, moje řečnické ideové námitky sice vadily, ale odbýval to tím, že tomu ještě nerozumím. A tak jsem jel na sjezd spolu s tatínkem vlakem. Přeprava probíhala po skupinách, vypravovali vlaky-couráky a po stanicích sbírali skupiny sociálních demokratů. Až na výjimky byli delegáti sami "dělňasi". To mně nevadilo, vždyť můj otec i já sám jsme manuálně pracovali. Říkali mi soudruhu. Kdybych se ozval, asi bych dostal od táty pár facek. Ale co mě zarazilo, jak se v kolektivu všichni změnili. To bylo něco úplně jiného, byla to dělnická třída, a za pár měsíců jsme to poznali. Ze všech číselo pevné odhodlání. To není fráze, potkal jsem se s tím v mladém věku, bylo mi 21 let. Celou cestu vlakem se bavili o tom, co bude nutno změnit, až převezmou vládu. Mě mrazilo, vždyť to byli všichni Češi. Za pár měsíců to nastalo. Můj otec se ale s komunisty sloučit nenechal a ze strany vystoupil. Pak se to odrazilo na mé kariéře. Vyhodili mne z techniky z nestudijních důvodů, ač jsem byl dělnický kádr jako řemen. Ale ještě k tomu sjezdu větičku. Bylo to pro mne velmi poučné a dodnes jsem na to nezapomněl.

Padesátá léta dvacátého století byla pro mnohé z pamětníků velmi obtížná. Mohl jsem hovořit o štěstí, že jsem byl v roce 1950 přijat jako konstruktér do ČKD Kotelárny, karlínský závod, pozdější ČKD Dukla. Byl to závod s tradicí sahající do třicátých let předminulého století. Byla zde zaměstnána celá plejáda odborníků-konstruktérů, kteří na sklonku Rakouska-Uherska a zvláště v době první republiky posunuli československé energetické strojírenství, stejně jako se to stalo u celé řady dalších oborů, do první linie mezi průmyslově vyspělými státy. Byli jsme po USA, Německu a Velké Británii čtvrtí. Tito odborníci nebyli až na výjimky členy KSČ a ani neměli o členství zájem. Podle toho se s nimi zacházelo. Od těch jsem se měl učit. Jejich počet se však rychle snižoval. Postupně odcházeli na věčnost, do důchodu, ti mladší do emigrace. Byl to obecný jev. Předávání zkušeností z generace na generaci, v předchozích obdobích obvyklé, se nekonalo.

Přišel nástup mladých kádrů, kteří měli jiné, kariéerní zájmy, dané členstvím ve straně. Většinou jim chybělo odpovídající vzdělání. Dříve obvyklý pomalý postup, např. z konstruktéra detailisty na konstruktéra složitých celků a skupin, dále vedoucího konstrukční skupiny, posléze na vedoucího odboru či přednostu, přestal být perspektivní: běžný konstruktér, zejména nestraník, neměl naději na uplatnění ve vedoucích funkcích. Ty obsazovali absolventi dělnických přípravků, kteří v důsledku nízké odborné kvality nedokázali, až na výjimky, pochopit problematiku oborů, jež měli řídit. A tehdy vznikl známý fenomén 50. let - "vláda odborných referentů", přetrvávající po řadu let, který situaci energetického strojírenství, a nejen jeho, ještě zhoršil.

V energetice však stále ještě existovali nadšenci, kteří se snažili dostat na některou vysokou školu. Podařilo se to i pisateli těchto řádků, vzdálenému potomku malozemědělců z Poohrí. V této době mohli na vysokých školách studovat i tito mimořádní studenti. Já

jsem potřeboval doplnit zejména znalosti z chemického využívání paliv, a to i kapalných a plyných. Jako nejhodnější se jevila Fakulta technologie paliv a vody Vysoké školy chemicko-technologické v Praze. Studia v letech 1960 až 1963 nebyla jednoduchá. Z každého předmětu bylo nutno skládat závěrečné zkoušky, doklad o jejich složení vystavoval děkanát příslušné vysoké školy. Jako vysokoškolské bylo toto studium plně uznáno až v roce 1990. Ale zvládl jsem to, když jsem byl průmyslovák strojař s maturitou a vyučený strojní zámečnick. Zmiňuji se o tom především proto, že se mi dnešní generace zdá poněkud pohodlná.

V té době přecházelo Československo při těžbě tuhých paliv, která byla hlavní energetickou základnou státu, z hlubinných na povrchové zdroje. S dopadem od ekonomie až po ekologii. Pro dnešní generace je to těžko představitelné. Kouřící komíny továren a elektráren byly toho symbolem.

Druhou polovinu padesátých let a první polovinu let šedesátých můžeme z dnešního odstupu posuzovat jako nejhorší v naší energetice.

Druhá polovina šedesátých let znamenala zlom nejen v politice, ale i v československé energetice. I k nám postupně pronikala jiná, v té době v západním světě používaná energetická řešení. Určitého uvolnění jsem využil k tomu, aby většinou marné úsilí minulých let bylo zaznamenáno pro další generace, pokud budou mít o tuto dobu zájem. Moji práci Tuhá paliva a jejich použití vydalo bývalé SNTL v roce 1968 a poté vznikla celá řada publikací dalších. Působil jsem také v odborném tisku, zvláště jsem připravoval vydávání periodika Informace SEI (Státní energetické inspekce), jehož jsem byl odpovědným redaktorem a které vycházelo v měsíčním nákladu 80 000 kusů.

Velmi významným průlomem do dosavadního neblahého stavu československé energetiky předchozích desetiletí byla možnost uspořádat odborné mezinárodní výstavy a veletrhy energetických zařízení - především proto, že odborná a také široká veřejnost se mohla seznámit se špičkovými, technicky vyspělými zařízeními západních států. Opouštěla se předchozí násilná, často diletantská řešení a vplouvalo se do nových vod. Některé z těchto veletrhů a výstav jsou pořádány dodnes.

Období druhé poloviny šedesátých let bylo v naší energetice zcela mimořádné. Kupodivu nebylo jako v jiných oborech podstatněji narušeno vpádem vojsk Varšavské smlouvy v srpnu 1968 do Československa. Návrat do předchozího období se již nedal, jako tomu bylo počátkem padesátých let, nadiktovat. Dějiny se opakují, ale pouze v souvislostech, nikoli v technice.

Moje bohaté profesní zkušenosti byly hlavním důvodem, že jsem byl nejednou vyslán na služební cestu do zahraničí. Dvakrát stál při mně anděl strážný, jinak bych tady s vámi už dávno nebyl. Vracel jsem se z Anglie, kde jsem byl kvůli výtopnám v Coventry. Odlet se pozdržel, protože pořád něco museli opravovat na jednom motoru. Nakonec jsme přeci jenom odstartovali, ale náš Iljušin letěl pouze na tři motory ve výšce pouhých 3 000 metrů. Manželka na mě v Ruzyni čekala s dcerou, a jak měla strach, tak mi po přistání pořádně vynadala. Na další služební cesty jsem už odmítal létat. Zdůvodnění bylo nasnadě: budete-li se dívat ze sedadla okénkem na hořící motor, tak vás jednou provždy přejde chuť po létání. Začátkem 80. let jsem se z Brna vracel do Prahy Panoníí. Sedl jsem si do předposledního vagonu, což obvykle nedělám. Na Vysočině to s námi začalo pořádně házet. Když jsem se podíval oknem ven, hleděl jsem do prázdna - pode mnou zela padesátimetrová propast. Viděl jsem rozbité zábradlí železničního mostu, na němž se rychlík roztrhl. Jen poslední tři vagony zůstaly na mostě, ostatní i s lokomotivou se zřítily. Bilance byla strašná - 58 mrtvých. Optimističtější je má vzpomínka na účast na milánském veletrhu vytápěcí a klimatizační techniky. Návrat se nečekaně změnil na moji nejdelší cestu vlakem se dvěma přestupy: ve Vídni na pražský rychlík a na Hlavním nádraží v Praze jsem musel okamžitě přesednout na skandinávský expres do Švédska, kam mě SEI v mé nepřítomnosti delegovala jako experta na vytápěcí techniku. Ces- tovní doklady a vstupní vízum mi předávala narychlo manželka. Bylo to počátkem října - v Itálii se lidé ještě koupali v Ligurském moři, kdežto ve Švédsku již panoval chladný podzim.

Poslední desetiletí dvacátého století a první roky nového tisíciletí představují pro naši energetiku příležitost k nápravě chyb předchozích let. Všechno záleží na těch, kteří dnes záležitosti energetiky řídí. S problémy, které řešila naše generace pracovníků v energetice a energetickém strojírenství, už se potýkat nemusí.

Naši výrobci energetických zařízení však musí tvrdě bojovat o své místo na slunci. Bude to platit zejména nyní po našem vstupu do Evropské unie. Tuzemské mezinárodní veletrhy jsou zaplaveny obchodními organizacemi. Někteří si u nás počínají jako v rozvojové zemi. Častá neznalost problematiky energetických zařízení v České republice jim nevadí. Jsou to vlastně pouze překupníci.

E. Koraus na zahradě svého kyského domku.

Všechny předchozí sledované generace mého rodu se snažily v možnostech, které tehdy měly, o lepší život. Především jako robotníci na polích, domkáři a ostatní "téměř" chudina. Snad pramáti rodu Veronika Korausová z poloviny sedmnáctého století odpustí svému prapranukovi z jedenácté generace, že opustil rodnou hroudu. Generace dvanáctá a další jdou, respektive půjdou ve šlépějích svého dědečka (pradědečka). K rodné hroudě se těžko vrátí (leđa na zahrádce u chaty či chalupy). Snad nám to naši předkové odpustí. A prabába mé prabáby? Ta by určitě řekla: Dal se na pisaře, aby nemusel dělat.

Možná že by poněkud křivdila. Dal se totiž před 30 lety do stavby rodinného domu "svépomoc" (bez znalostí a bez peněz). Jen ten, kdo to sám v těch dobách zažil, pochopí, co to znamenalo. Nakonec se však celá rodina nastěhovala v Jiráskově čtvrti v Kyjích "do vlastního". Při porovnání s dnešními možnostmi stavebníků "nic moc". Přece však i jedenáctá generace Korausů-Korausů bydlí ve vlastní "chalupě".

Evžen Karas, březen 2003
dokončení ságy v zářijových Listech